

Vseslovenski projekt zgodnjega odkrivanja demence

ADAM - VSESLOVENSKI PROJEKT ZGODNJEGA ODKRIVANJA DEMENCE

NAJPOGOSTEJŠA VPRAŠANJA

Kakšen je problem demence v Sloveniji?

Demenca postaja vedno večji problem sodobne družbe, saj število bolnikov, zaradi staranja prebivalstva, strmo narašča. Po ocenah Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) živi v svetu več kot 47,5 milijonov ljudi z demenco¹, v Evropi več kot 9 milijonov. Epidemiološke ocene kažejo, da se bo njihovo število v 25 letih več kot podvojilo. V Sloveniji število obolelih ocenjujemo na več kot 32.000², za njih pa skrbi kar 100.000 svojcev, zdravstvenih in socialnih delavcev in drugih. Demenca torej ni le zdravstveni problem, ampak močno obremenjuje širšo družbo kot celoto. Po podatkih SZO in ADI, ki vključuje 84 držav članic, in SZO so svetovni posredni in neposredni stroški demence v letu 2010 ocenjeni na 604 milijard USD letno, kar predstavlja 1% svetovnega BDP³. Že danes je finančno breme demence v zdravstvenih sistemih enakovredno bremenu vseh rakavih obolenj oz. bolezni srca in ožilja⁴.

Ali ima Slovenija načrt dela obladovanja Alzheimerjeve demence (AD)?

Zgodnje odkrivanje alzheimerjeve demence s pomočjo sodobnih diagnostičnih metod bo postalo ključno za natančnejšo diagnozo ter učinkovitejše spopadanje s to boleznijo, kar tudi promovira večina evropskih in nacionalnih dokumentov, ki urejajo strategije spopadanja s to boleznijo. Slovenija je v letu 2015 sprejela dokument: [Strategija obvladovanja demence 2020](#), ki je zagotavlja usklajen in celostni pristop vseh deležnikov pri reševanju problema demence in sorodnih stanj. Namen strategije je zagotovitev preventivnih ukrepov, zgodnje odkrivanje bolezni ter primeren standard zdravstvene in socialne zaščite in zdravstvene oskrbe oseb z demenco. **Projekt ADAM** je zastavljen kot raziskovalno-presejalni projekt zgodnjega odkrivanja demence v skladu z omenjeno strategijo. S projektom ADAM bo Slovenija začela proaktivno izvajati direktive Evropske unije na področju obvladovanja demence in celostne obravnave starajoče družbe.

Kaj je vsebina projekta ADAM?

ADAM je vseslovenski projekt zgodnjega odkrivanja demence na starejši slovenski populaciji in ima tri namene: 1) **OZAVEŠČATI** širšo in tudi strokovno javnost glede naraščajoče problematike demence ter s tem tudi pripomoči k zmanjšanju stigme te bolezni, 2) Izvajati **PRESEJALNE TESTE** spominskih in miselnih sposobnosti, ki lahko nakazujejo na začetne faze demence in 3) Omogočiti aplikativno **ZNANSTVENO-RAZISKOVALNO** delo usmerjeno v razvoj novih, cenovno dostopnih in neinvazivnih metod za diagnostiko demence s pomočjo EEG tehnologije. Potekal bo **pod strokovnim vodstvom Kliničnega oddelka za bolezni živčevja Nevrološke klinike** Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani ter pod nadzorom uveljavljenega slovenskega nevrologa **prof. dr. Zvezdana Pirtoška**, dr. med.. V sklopu projekta ADAM bo obravnavano cca. **450 starejših posameznikov v starosti od 60 - 90 let iz 6 regij** v Sloveniji. Sodelovanje je brezplačno. Prostovoljci bodo povabljeni k izpolnitvi različnih testov (vprašalniki, intervjuji, EEG meritve itd.), –, ki ocenjujejo spominske in miselne sposobnosti ter drugo delovanje njihovih možganov. Vsi udeleženci v raziskavi bodo pridobili **povratno informacijo** o svoji trenutni spominski kondiciji na podlagi uveljavljenih mednarodnih presejalnih testov za odkrivanje zgodnjih oblik demence (MoCA test) **Podatki bodo anonimizirani** in pridobljeni v skladu s standardi

¹ Svetovna zdravstvena organizacija (2015): *Dementia – Fact sheet nr. 362*. Dostopno na: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs362/en/>

² Ocena temelji na podatkih sosednjih držav in primerljivo razvitih držav v Evropi. V okviru projekta Joint Action Alzheimer Cooperative Valuation in Europe je bilo ocenjeno, da je imelo 7.23% oseb starejših od 65. let eno izmed oblik demence (ocena iz leta 2011), medtem ko je bila ocena, podana v okviru projekta EuroCoDe (2006-2008), da je 9.28 % oseb, starejših od 65. let imelo eno izmed oblik demence. Vir: Evropska komisija (2014): *Implementation report on the Commission Communication on a European initiative on Alzheimer's disease and other dementias*.

³ Alzheimer's Disease International (2013): Policy brief for Heads of Government – The Global Impact of Dementia 2013-2050.

⁴ Hurd, M. D., Martorell, P., Delavande, A., Mullen, K. J., & Langa, K. M. (2013). Monetary costs of dementia in the United States. *N Engl J Med*, 2013(368), 1326-1334.

Vseslovenski projekt zgodnjega odkrivanja demence

raziskovanja ter bodo uporabljeni zgolj za raziskovalne namene projekta Adam ter posredovanje povratne informacije udeležnim prostovoljcem, vključenim v projekt.

Kaj je cilj projekta ADAM?

Končni cilj projekta ADAM je razviti učinkovit vsakoletni preventivni presejalni program za sistematično zgodnje odkrivanje alzheimerjeve demence v Sloveniji, po vzoru programov SVIT, DORA in ZORA ter tudi omogočiti razvoj novih metod diagnostike te bolezni s pomočjo EEG tehnologije.

Kdo so partnerji v projektu Adam?

Pobudnik projekta	Blickb, družba za aplikativno nevroznanost d.o.o.	Vloga: tehnični partner pri mobilni whitebox platformi za zajem EEG podatkov in koordinator projekta	mag. Manuel Kuran, direktor
Strokovni partner	Klinični oddelek za bolezni živčevja, Nevrološka klinika, Univerzitetni klinični center	Vloga: pregledovanje prostovoljcev, analiza podatkov in nadzor zajema podatkov.	prof.dr. Zvezdan Pirtošek, predstojnik
Partner pri ozaveščanju javnosti	Društvo Spominčica	Vloga: ozaveščanje javnosti, informiranje in strokovna podpora bolnikom in skrbnikom.	Štefanija L. Zlobec, predsednica
Partner pri izvajanju in logistiki	Zveza društev upokojencev Slovenija	Vloga: logistična podpora - partner za rektutacijo in pripravo prostorov, kjer bo potekal projekt.	Janez Sušnik, predsednik
Partner, ki omogoča izvedbo projekta	Triglav Zdravje	Vloga: partner projekta	Luka Pušnik, direktor službe za korporativno upravljanje Zavarovalnica Triglav

Kje in kdaj se bo izvajal projekt ADAM?

Projekt Adam se bo izvajal obdobju od **8.5 do 7.7. 2017 vsak delovni dan 10 ur**, od **8:30 do 18:30** v naslednjih regijah v Sloveniji: Osrednjeslovenska, Pomurska, Savinjska, Gorenjska, Dolenjska in Obalno-kraška.

naziv institucije	ulica	mesto	datum testiranja
Dom starejših Škofljica - Vitadom	Ob potoku 11	1291 Škofljica	24.4. - 26.4.2017
Dom Janeza Krstnika	Kolezijska ulica 1	1000 Ljubljana	3.5. - 5.5.2017
Dom starejših Škofljica - Vitadom	Ob potoku 11	1291 Škofljica	8.5. - 12.5.2017
Dom upokojencev Domžale	Karantanska cesta 5	1230 Domžale	15.5. - 19.5.2017
Zveza društev upokojencev Slov.	Kebetova 9	1000 Ljubljana	22.5.-26.5.2017
PZDU - Velenje	Cesta bratov Mravljakov 1	3320 Velenje	29.5. - 2.6.2017

Vseslovenski projekt zgodnjega odkrivanja demence

Dom upokojencev Kranj	Cesta 1 maja 59	4000 Kranj	5.6. - 9.6.2017
Dom starejših občanov NM	Šmihel 1	8000 Novo mesto	12.6. - 16.6.2017
DU Murska Sobota	Kocljeva 4	9000 Murska Sobota	19.6. - 23.6.2017
Zadružni dom Škofije	Spodnje Škofije 54	6281 Škofije	26.6. - 30.6.2017
Hotel Delfin	Tomažičeva ulica 10	6310 Izola	3.7. - 7.7.2017

Kako pa bo v praksi potekal projekt ADAM za udeležence - prostovoljce?

Meritve bodo izvedene v prostorih ZDUS v Sloveniji v 6 regijah. Testiranje bo brezplačno in nezavezujoče, pridobili pa bodo objektivno povratno informacijo o morebitnem zgodnjem upadu kognitivnih sposobnosti na podlagi rezultatov vedenjskih testov, kar lahko nakazuje na povečano možnost za bodoči razvoj demence. Prostovoljci - udeleženci v programu bodo deležni celostne obravnave s pomočjo intervjujev, vprašalnikov in EEG snemanja možganske aktivnosti, ki bo potekala po naslednjem protokolu, nad katerim bedijo strokovnjaki Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani:

- 1. raziskovalna postaja: kratki preizkus spoznavnih sposobnosti
- 2. raziskovalna postaja: izpolnitev geriatrične lestvice depresivnosti
- 3. raziskovalna postaja: popis zdravil zaradi polifarmaceutskega učinka
- 4. raziskovalna postaja: splošni vprašalnik o zdravstvenem stanju in anamneza
- 5. raziskovalna postaja: splošni vprašalnik o preferencah za dolgotrajno oskbo
- 6. raziskovalna postaja: EEG snemanje možganske aktivnosti

Povratno informacijo bodo prejeli udeleženci v roku 3 mesecev po pošti. Udeleženci bodo tudi povabljeni, da test izvajajo vsako leto in s tem proaktivno longitudinalno spremljajo spremembo svojih spominskih in miselnih sposobnosti.

Kaj morajo vedeti prostovoljci, ki se bi radi vključili v projekt ADAM?

- Zainteresirani prostovoljci se lahko prijavijo preko lokalnega društva - ZDUS, preko spletne strani: www.projektadam.si ali preko elektronske pošte: info@projektadam.si
- Pogoj je starost nad 60 let.
- Dan pred testiranjem naj ne uživajo čezmernih količin alkohola, sicer pa naj ohranijo vse dnevne navade in naj ničesar ne spreminjajo.
- Na testiranje naj pridejo naspani in s sveže umitimi lasmi/glavo, saj to zagotavlja kakovostno meritev. Po sušenju lasišča naj si na lase ne nanašajo ničesar (geli, spreji ...), saj te snovi motijo zajem signalov EEG.
- Če imajo očala ali leče, naj jih prinesejo s seboj. Če jemljejo zdravila, je pomembno tudi to, da s seboj prinesejo škatlice vseh zdravil, ki jih jemljejo redno - vsak dan.

Informacije:

www.projektadam.si
info@projektadam.si

Informacije za medije:

jadranka@kontekst-svetovanje.si

V Ljubljani, 5.maj 2017